

Forsvaret
Forsvarets operative hovedkvarter

Øvelse Trident Juncture 2018

Miljøvern, skader og skadesakshåndtering

Maj Marianne R. Bø, FOH

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Agenda

- BRJP18/TRJE18

- kort info

- Miljøverngruppen

- Miljøvernoffiseren
 - Skadeoffiseren

- Forebyggende arbeid

- Øvelseskart
 - Miljøvernfolder

- Rekvisisjons-
loven

- Skadesaks-
behandling

- Prosessen
 - Skjønnsnemnd

- Spørsmål

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

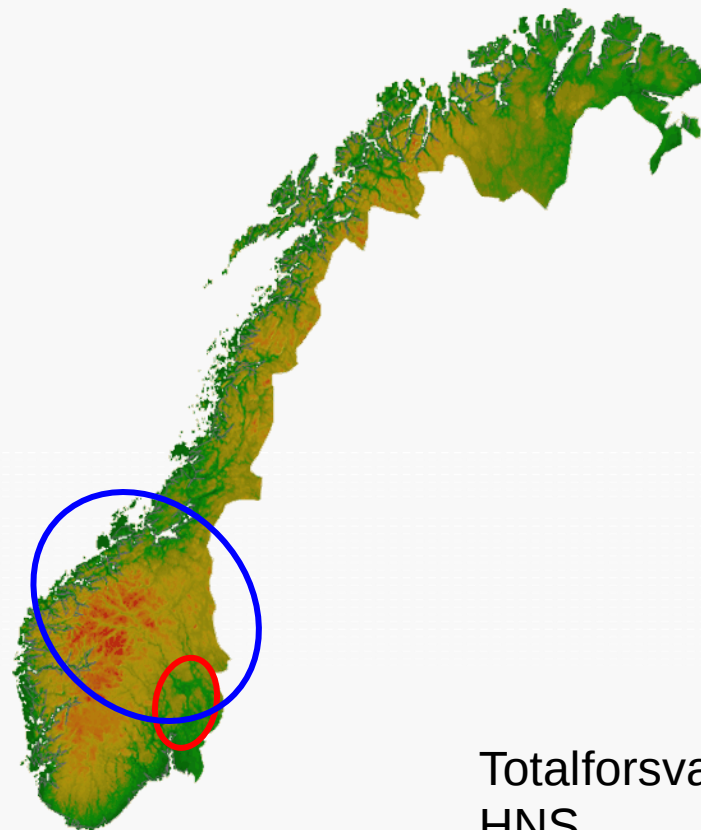

NATO-øvelser i Norge

2005 **Iron Sword**

2014 **Noble Ledger**

2018 **Trident Juncture**

Totalforsvaret
HNS

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Fylkesmannen i Oppland

FORSVARET

LESJA KOMMUNE

DOVRE KOMMUNE

NATOØVELSEN TRIDENT JUNCTURE 2018

INVITASJON TIL FOLKEMØTE TIRSDAG 29.MAI KL. 19.00

Kommunene Dovre og Lesja, Heimevernet og Fylkesmannen inviterer til informasjonsmøte om militærøvelsen på **Heimevernskolen på Dombås tirsdag 29. mai kl. 19:00.**

Norge er i år vertsnasjon for NATO øvelsen. Ca. 35 000 soldater fra 31 land kommer til landet. 2000 av disse skal oppholde seg i Lesja og Dovre. De første soldatene kommer allerede i midten av august og blir til desember. Soldatene vil være godt synlig i nærmiljøet i perioden.

Kommunene, landbrukskontoret, Statens Vegvesen, Mattilsynet, Fylkesmannen og lensmann er blant de som vil gi informasjon om øvelsen.

Tema for møtet blir:

- Orientering fra sjef for HV -05 om militær aktivitet i kommunen
- Erstatningsordninger på eventuell skade på privat eiendom
- Trafikksikkerhet på E136 og E6
- Hvor innbyggerne finner informasjon om øvelsen

Hensikten med møtet er at innbyggerne i Lesja og Dovre blir informert om øvelsen og kan komme med sine spørsmål

Velkommen

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Øvelse Brilliant Jump

- Planlegger: NATO JFC Brunssum
- Deployeringsøvelse for NATO Very High Readiness Joint Task Force → deployere hurtig til et tildelt område
- VJTF BDE: Deployere innen 24-72 timer
- ITA VJTF MN BDE
- Øv Brilliant Jump: 10. – 21. okt

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

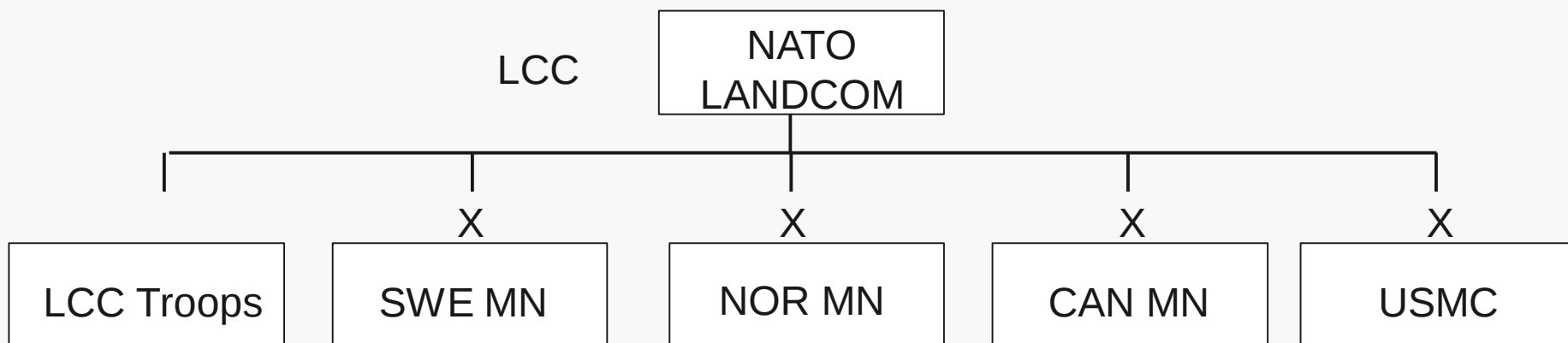

Øvelse Trident Juncture 2018

- NATO Artikkel 5 kollektivt forsvars øvelse
- Stor fellesoperativ operasjon
- NATO High Visibility Ex. 2018
- NRF 2019 sertifisering
- Vertsnasjon: Norge (mindre luftaktivitet i Sverige og Finland)
- Feltøvelse: 25. okt – 7. nov 2018
- Planlegger: NATO JFC Napoli

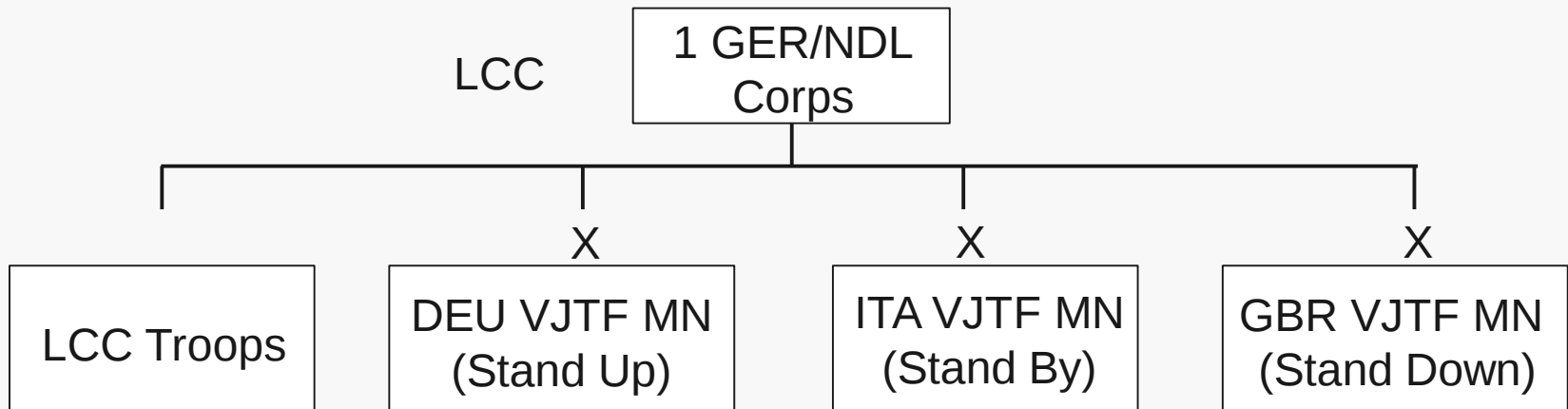
LAND styrker - NORD

US Marines will support the
NORTH forces Offensive OPS

~14.000 pax

LAND styrker - SYD

NATO Marines will support the
NATO Forces Offensive OPS

~12.000 + pax

VJTF = Very High Readiness Joint Task Force

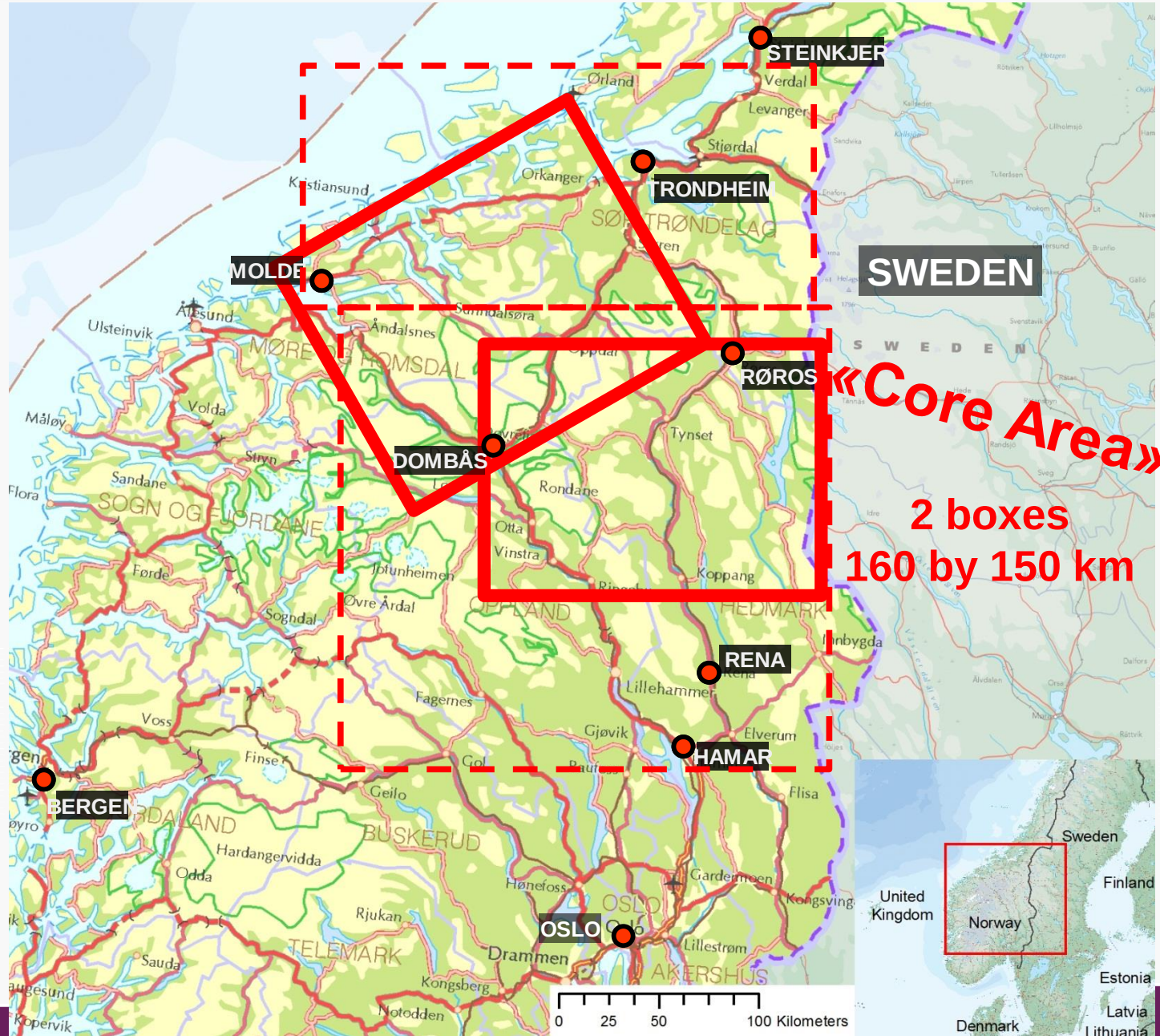

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Hoved- manøver- området

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Øvingsperiode

August - September - Oktober 25 -29 Oct 30 Oct 31 Oct – 7 Nov Desember

- **Forberedelser:** < 25. okt
 - Øv Brilliant Jump 10. – 21. okt
- **Klar til strid:** 25. – 30. okt
- **DV Dag:** 30. okt (Distinguish Visitors Day)
- **Øvelsen:** 31. okt – 7. nov
 - 31/10 – 4/11 Strid fra nord mot syd
 - 4/11 – 7/11 Strid fra syd mot nord
- **Tilbaketrekning og hjemreise:** 8. nov → medio des

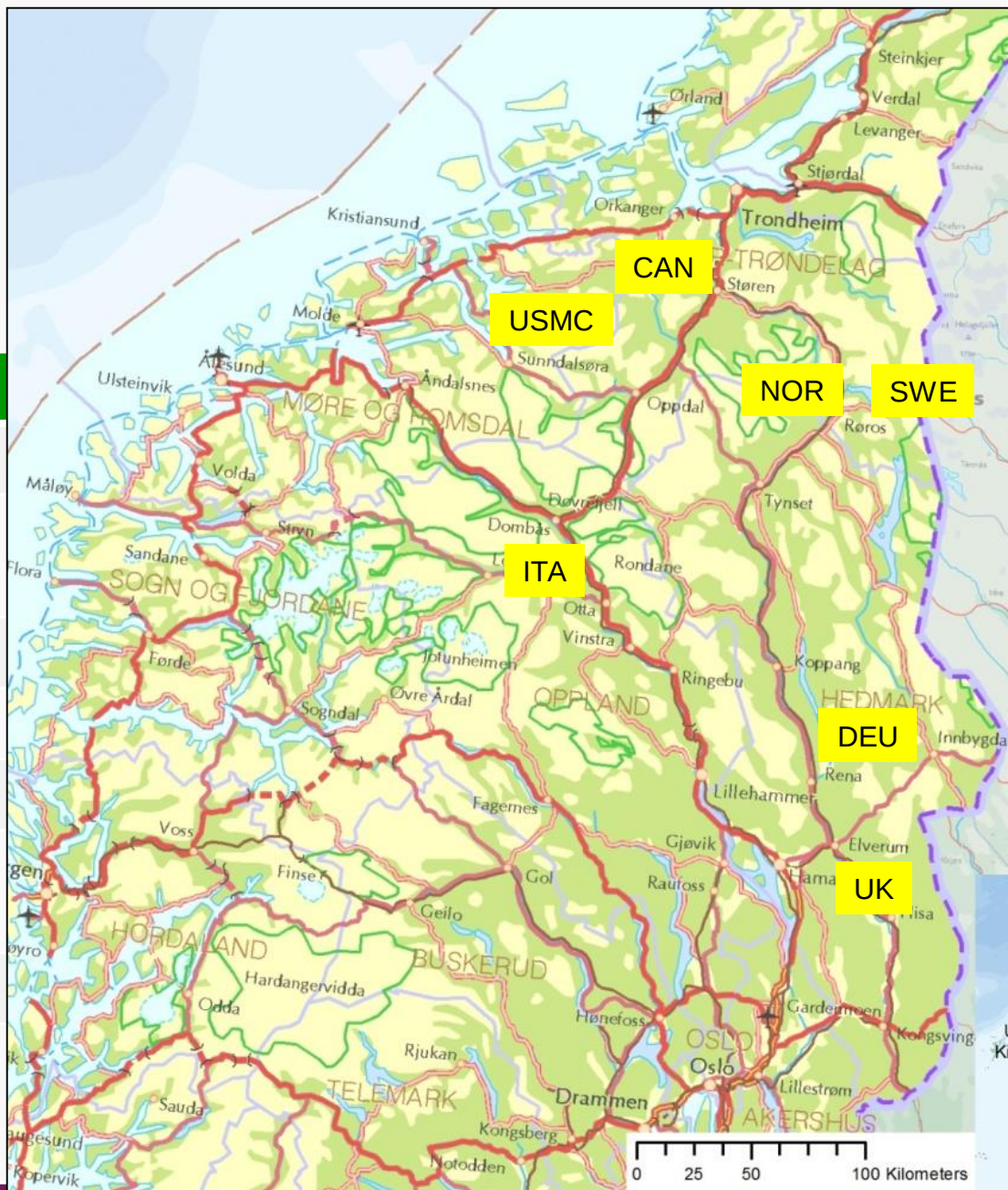
Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Land – Assembly Areas

AVD	LOKASJON
DEU	RENA
UK	TERNINGMOEN/ HASLEMOEN
ITA	DOMBÅS
SWE	BREKKEN/RØROS E
NOR	GLÅMOS/RØROS N
CAN	W/ E6 MELHUS- STØREN
USMC	ORKANGER/LØKKEN

II (USA) MEF

LCC NORTH (LANDCOM - HICON)

Phase 1: NORTH OFFENSIVE

D to D+3 (31 Oct – 03 Nov)

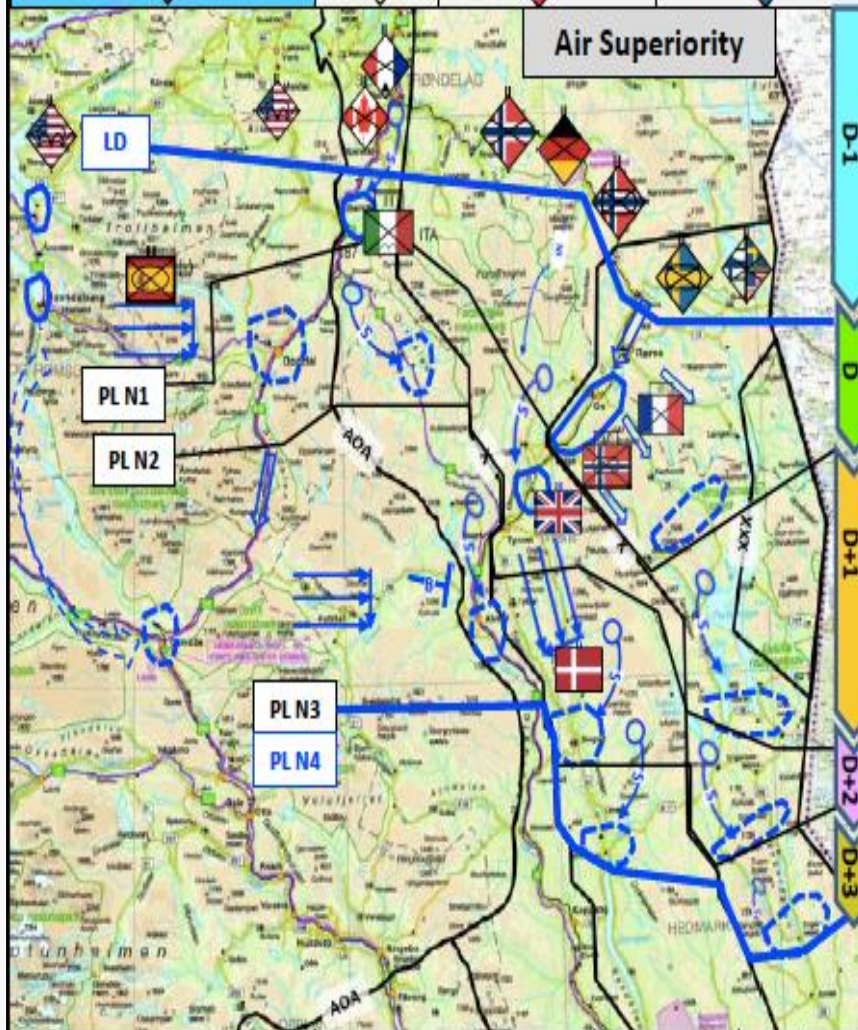
II MEF

CAN MN
Bde

NOR MN
Bde

SWE MN Bde

Air Superiority

NATO AMPHIB FORCES

LCC SOUTH (1GNC - HICON)

LAND
North
-
ESoM

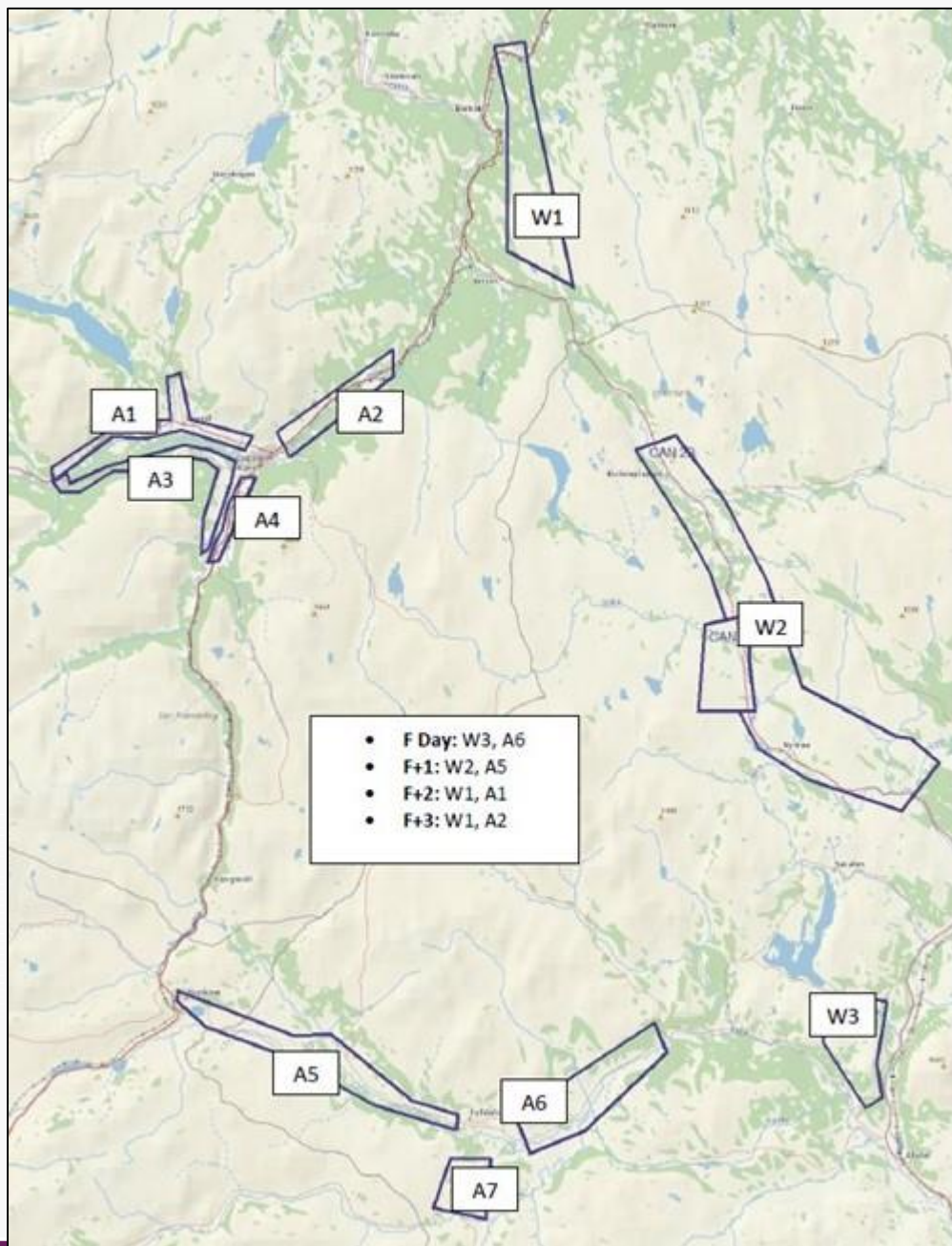

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

Kamp- bokser

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

TRJE18 største risiko

→ Trafikk ulykker!

Øver i lokalmiljø

Ikke i militære øvingsfelt

Barn og lokale langs veiene

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

NATO Joint Land Heavy LOPSCON

- **LOPSCON** = Local Operation Control
 - NATO og norsk sikkerhetsorganisasjon
 - Personell fra NATO LANDCOM, Forsvaret, ...
 - Lokalisert på Røros + 3 satellitter
 - LOPSCON DIR (* from LANDCOM)
- OPS

MP

Skredgruppe

Mobilitetsgruppe

Skade & miljøvern

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Skade- og miljøverngruppen

- Forbygge skader i samarbeid med avdelingene
 - ✓ Norsk miljøvernoffiser til alle større utenlandske avd.
 - Håndtere og saksbehandle alle klager og skader - 24/7
 - Svare på miljørelaterte spørsmål
-
- Skade telefon: +47 400 38 526
 - Mail om skader: mbo@mil.no

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

“Daglig liv”

Skade- og klagetelefonen

Miljøvernoffiserer

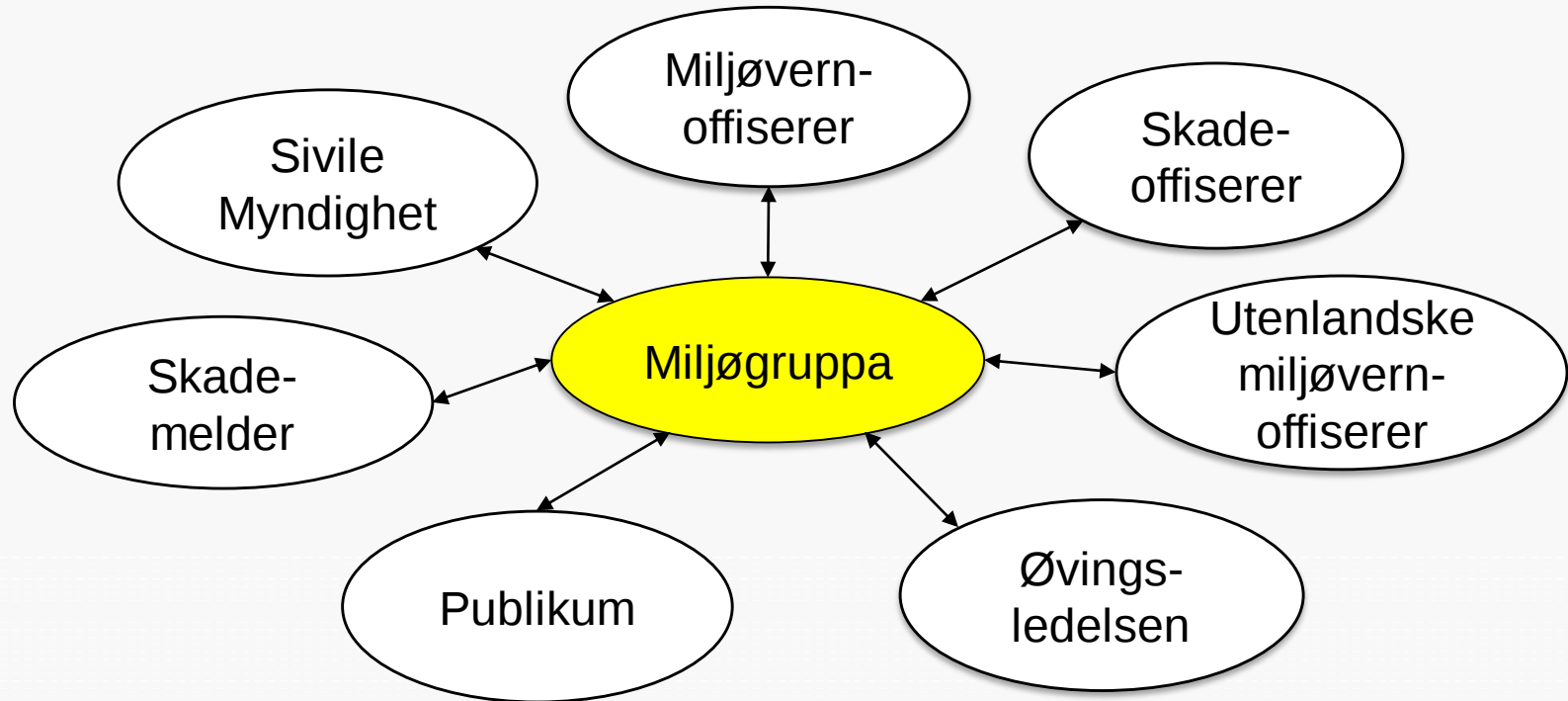
Skadeoffiserer

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Miljøvernoffiser (EPO)

- En rådgiver for sjefen
- Sivil tilleggsutdannelse på minst 3 år
- Vant til å arbeide med sjefens stab
- Vant til å samarbeide med sivile og grunneiere
- Koordinerer med stridsdommere
- Kjenner øvingsområdet
- Markerer OOBs
- Norge: fra midten av 1990t

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Skadeoffiser

- En erfaren offiser
 - Ofte en miljøvernoffiser
 - Vant til å arbeide med sivile grunneiere
 - Ofte skadelidtes første møte med Forsvaret og er hans/hennes kontaktperson gjennom skadeprosessen
- trygghet
- Omgjengelig og lydhør
 - Norsk

Bekymringer

- Grunn forholdene (okt/nov)
 - Spredning av dyre- fiske- og plantesykdommer
 - Spredning av fremmede arter
 - Kjøring inne i nasjonalparker og naturreservat
 - Støy
 - Skade på kulturminner
 - Avfall, forurensing
 - Kjøring på innmark
 - ...
-
- A photograph of a rural landscape. In the foreground, there is a grassy field with some trees. A road or path runs through the middle ground, leading towards a line of trees in the distance. The sky is clear and blue. The overall scene is peaceful and natural.

[illegible]

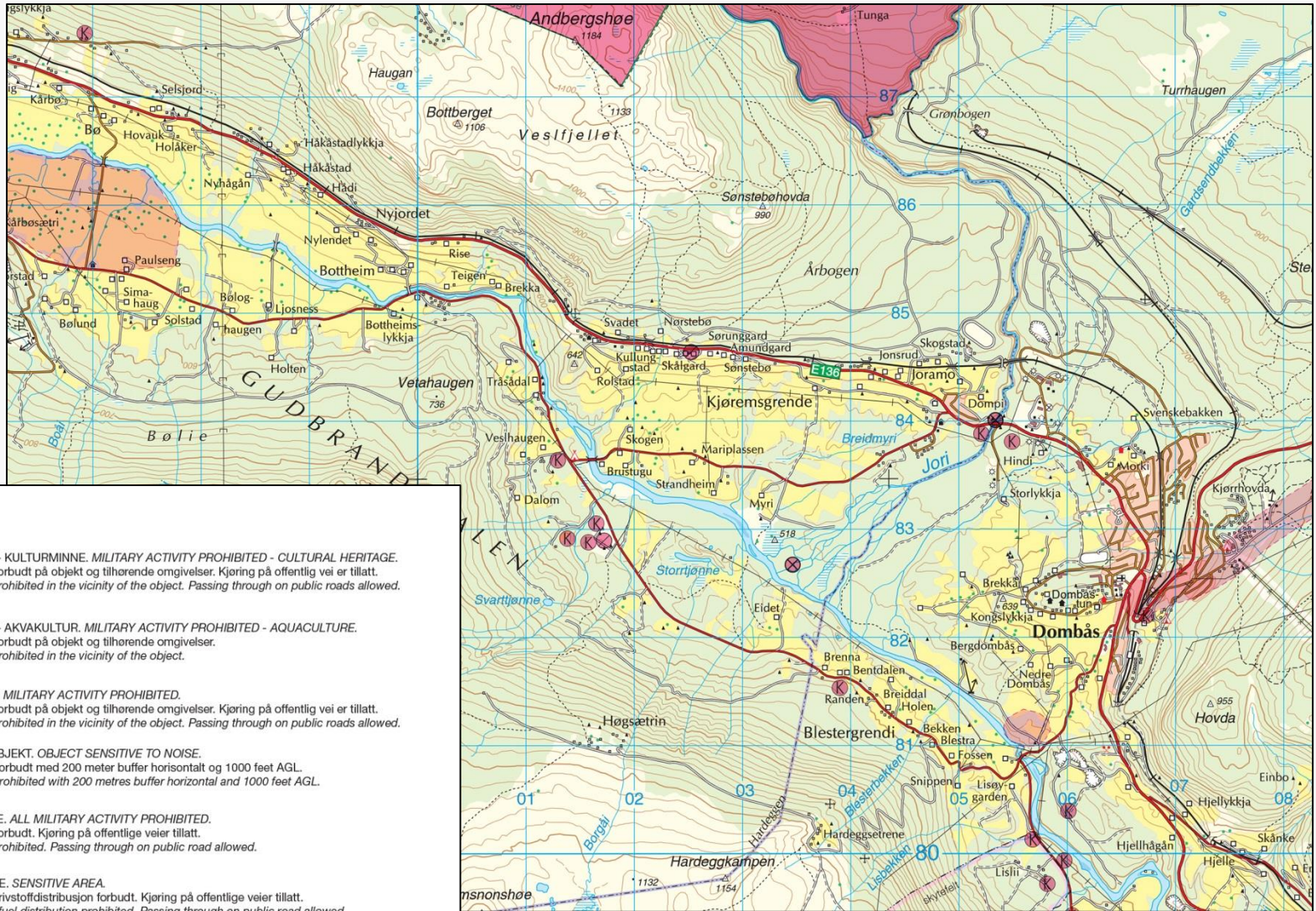

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Øvelseskart

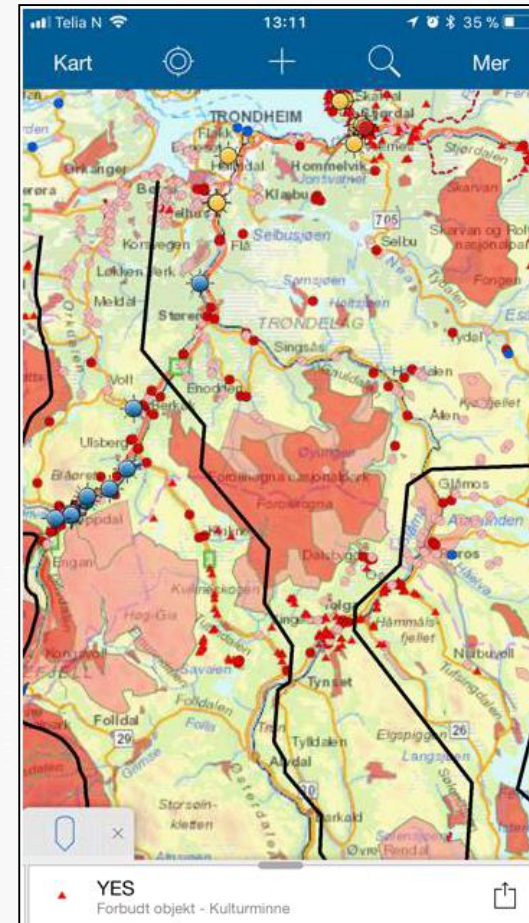
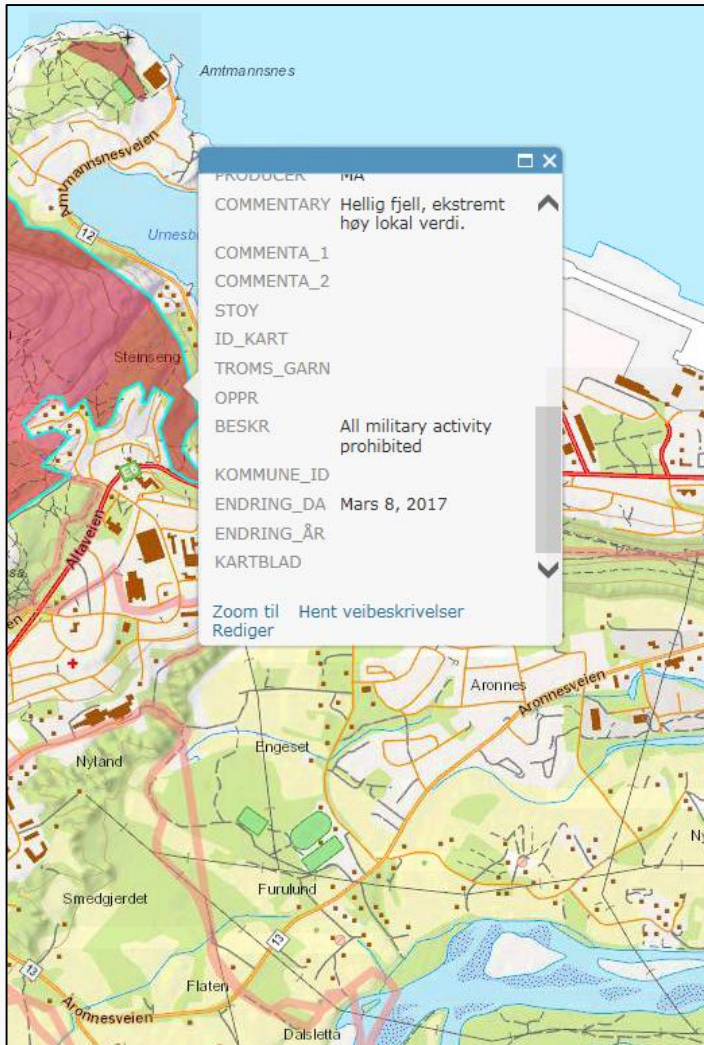
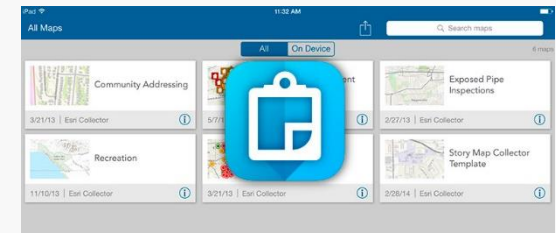

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

ArcGIS Collector

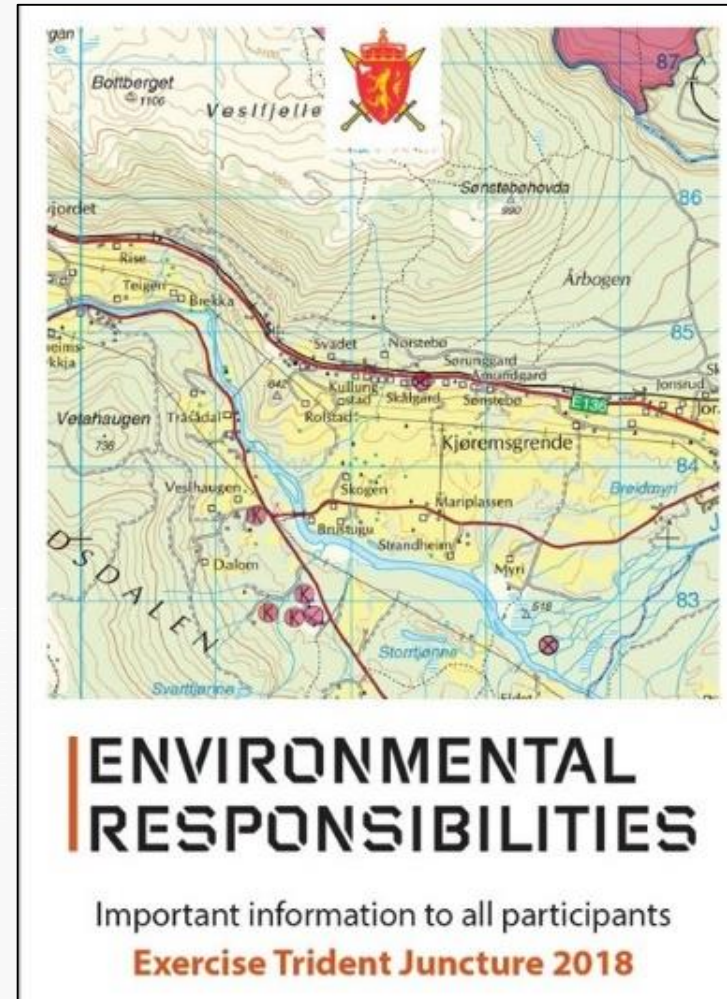
Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

TRJE18 miljøvernfolder

- Viktig miljøvern-info til alle deltakere
- Språk: Engelsk, tysk, fransk, spansk, italiensk og norsk

Typiske skader

- Dyrket mark
- Skog
- Utmarksskade
- Husdyr
- Idrettsanlegg
- Veger, mindre skogsveger og offentlig vei
- Materiell
- Kraft- og teleinstallasjoner
- Forurensning (utslipp, søppel mm.)
- Skader på biler
- ...

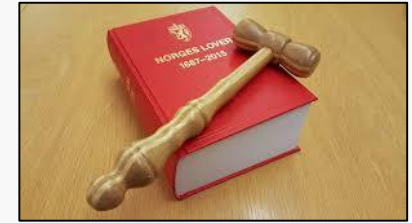
Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Rekvisisjonsloven

- Lov om militære rekvisisjoner, gis anvendelse også i fred, i den utstrekning det er nødvendig fremme av beredskapstiltak, herunder større øvelser. Rekvisisjoner må bare foretas etter innhentet samtykke fra FD i hvert enkelt tilfelle.
- For å unngå skader og ulemper mest mulig, skal bruk av grunn i øvingsøyemed i størst mulig grad søkes begrenset til utmark. Plantefelt, hager, sådd åker og eng skal søkes unngått mest mulig.
- Forsvaret, staten er erstatningspliktig

FORSVARET		1 av 2	
Vår saknummer Overordnet sak: 2017-01-01 Sak: 75 54 22 20, 75 54 22 21 FØU type: sak/2017/11 & 2017/11/2017	Vår dato 2016-12-12	Vår referanse 2016/04040-01/FORSVARET/1213	
Til Fylkesmannen i Hedmark Postboks 1401 2007 SANDVÅG NORGE		Kopi til HEDMARK HEDMARKSPUS	Fylkesmannen i Hedmark Sak: 15 DES 2016 Mottatt: 15 DES 2016 Satt: 15 DES 2016 Satt: 15 DES 2016
Rekvisisjonen av øvingsleide 1 Bakgrunn Forsvarets operative hovedkvarter (FØH) vil med bakgrunn i Forsvarsjefens øvingsprogram 2017 søknad nummer 170420 rekvisiterte leide til Alliert Vinterskole i regi av Forsvarets Vinterskole i tiden 9-27 januar 2017. Kontaktperson for øvelse kan treffes på 951 00 095. FØH anmoder Fylkesmannen i Hedmark om å rekvisitere Engerdal kommune i tiden 9-27 januar 2017. 2 Kunnegjøring FØH anmoder Fylkesmannen i Hedmark om å foreta vanlig kunnegjøring vedrørende arealen på et passende tidspunkt. Kommunen vil bli anmodet på å leie ut areal som dekker kommunen og skal være over 1-200 spalte, (alternativt 2 spalte) og skal dekke maksimum 300 spalte/linjer og minimum 120 spalte/linjer. 3 Skjønnsutlåt FØH samtykker i at skjønnsutlåt A004-05 benyttes ved eventuelle saker om erstatning for tap og skade som følge av rekvisisjonen. Spesielt om aktiviteten samt eventuelle erstatningskrav sendes Miljøvakta Østerdal garnison Rena leir, 2451 Rena, telefon 992 22 057 / 992 22 056. 4 Rekvisisjonsmyndighet Rekvisisjonsmyndighet er gitt FØH, Generalshtant Rune Jacobsen. 5 Ansvarsholder Alle anmodninger og kunnegjøring i saker og tilskrifte skal bestilles gjennom Johnnøge AS, postboks 1401, 8012 Isdal, tlf 75 54 22 20, fax 75 54 22 23, E-mail post@johnnøge.no Vedlagte innkjøpsordre skal medfølge bestillingen av anmodner og kunnegjøring.			

(ef)

Fylkesmannen i Hedmark	
KUNNGJØRING – REKVISISJON AV ØVINGSLÉNDE Med hjemmel i Lov om militære rekvisisjoner av 29. juni 1951, vil Forsvaret i perioden 9.-27. januar 2017 gjennomføre Alliert Vinterskole i regi av Forsvarets vinterskole i Engerdal kommune. Publikum kan kontakte øvingsledelsen på telefon nr 951 00 095. Erstatning for tap og skade forårsaket av øvelsen ytes i samsvar med bestemmelsene i rekvisisjonsloven av 29. juni 1951. Kontaktperson ved skader og miljøvern er Miljøvakta Østerdal garnison, Rena leir, 2451 Rena, telefon 992 22 057 / 992 22 056. Myndigheter i stat og kommune, særskilt oppnevnte organer, sammenslutninger, selskaper og enkeltpersoner plikter etter anmodning å bistå ved forberedelse og oppfyllelse av militære rekvisisjoner (rekvisisjonsloven § 8). Det er straffbart å motsette seg eller søke å hindre gjennomføring av militære rekvisisjoner eller å overtve bestemmelse utferdiget med hjemmel i rekvisisjonsloven (§ 20). Fylkesmannen i Hedmark	

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Skadesaksbehandling

Prosessen:

- Skaden registreres i Miljøverngruppen
- Miljøvernoffiser/skadesaksbehandler drar ut til skadelidte for registrering og dokumentasjon
- Skadesaksrapport
- Direkteoppgjør med skadelidte
- Avtale med entreprenør og/eller skadelidte
- Skjønnsnemnd

SAK 145 Kridt stoff: 10: 4501515849

 FORSVARET

AVTALE OM ERSTATNING FOR SKADE PÅ SIVIL EIENDOM

Navn: KARE [redacted]
Adresse: 7760 SNÆSA
Personnummer: [redacted] Organisasjonsnr.: [redacted]
og Miljøvernoffiser FOH har i dag inngått avtale om erstatning kr. 2584,-
Beløpet overføres konto: [redacted]

som endelig oppgjør på skade påført eiendommen under militær
øving: Cold Response 2016 i tiden Feb - Mars 2016

Beskrivelse av tapet / skaden

1. 25 stk små krev (3-4m) av kr 40,-	Totalt kr 1000,-
2. 12 stk 6cm gasspatroner av kr 32,-	Totalt kr 384,-
3. Isolertrom + krev	Totalt kr 300,-
4. Arbeid - utbedring 26 av kr 300,-	Totalt kr 600,-
5. Skrot tre (fure-syltetre) av kr 300,-	Totalt kr 300,-
	Totalt kr 2584,-

SNÆSA dato 10.13.2016

[redacted] Eier / rettighetsinnehaver

Jostein Hammer Miljøvernoffiser

TRVVC: LYNKALPÅSVAR 01-177 71 01 17

Hjelpemidler

- Takster/priser:
 - Eng skader pr. daa (full omlegging)
 - Gjerdstolper, sauenetting pr. rull, hagegjerder.
 - Skogskader (løvtrær og bartrær)
 - Leiekjørings- og maskinleiepriser (Norsk landbruk)
 - Postkasser, søppelstativ osv.
 - Erfaring
- Prisoverslag fra entreprenør
- Ekstern takstmann
- Sunn fornuft / alminnelig enighet (skjønn)
- Skjønnsnemnd

Generelle prinsipper

- Erstatningen skal kompensere det reelle tapet
- Erstatningen baserer seg i hovedsak på satser gitt av offentlig myndighet (fylkesmannen – landbruk – skogbruk – naturskader etc.), entreprenører eller reel kostnad ved innkjøp (postkasser ol.)
- Likebehandling
- "Tort og svie" kompenseres ikke

Forsvaret

Forsvarets operative hovedkvarter

NATO UNCLASSIFIED
RELEASABLE TO TRJE18

Skjønns-
nemnd
CR16

Dokumentasjon

- Ta bilder før og etter øvelsen (mange)
 - ✓ Husk private veier med grøfter, stikkrenner o.s.v.
- Dokumenter avlingsnivå før og etter øvelsen
 - ✓ Om mulig – dokumenter grøftetilstand
- Dokumenter ellers alle skader best mulig

Spørsmål ?